

Pallabres del Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, Sr. García Arias

Entamu

Agora mesmo cuando nos axuntamos equí nesti gran centru cultural del Ayuntamientu d'Uviéu, piéssense munches iniciatives llevaes darréu per toa Asturias a lo llargo d'unos cuantos díes. Profesores y escolinos, sindicatos, partíos, ayuntamientos, coleutivos, asociaciones culturales y ciudadanos y hasta'l mesmu Gobiernu quixerón, al so mou, sofitar col xestu o la pallabra esti XIV Día de les Lletres Asturianas. La llingua d'Asturies ta de fiesta y un añu tres d'otru nueves collaboraciones vienén a festexar lo que ye patrimoniu del pueblu nel so conxuntu.

Les lletres asturianas van, dulces, pero con pasu fitu, ganando nueves estayes y axuntando a la so vera nueves y meyores escritores. El cientu de llibros que vieron la lluz a lo llargo d'esti añu amuesa que'l llaborar ye una realidá y que l'esfuerzu acompaña. Si somos a afondar nel so significáu ensin aplagorios y col cenciellu llume de la crítica camentaremos, ensin ser allabanciosos, que vamos a más pero que falta permuncho p'algamar un desarrollu necesariu que mos dexé apigazar allegremente.

Ye prestoso afayase coles ayalgues de la nuesa lliteratura pero sedría fato que daquién dixere qu'ési ye'l cumal pol qu'allampiábamos. Ye guapo qu'estos díes s'asoleyaren nueves y bien iguaes ediciones, y qu'hasta la mesma prensa y medios de comunicación en xeneral dieren muestres d'un claru interés poles nueves lletres, pero sedría llamentablemente viesgo dicir qu'ési ye'l camín que por sí solu afita'l futuru del idioma. D'esi futuru nun podremos falar si nun s'escolariza dafechu y yá, si nun se llega a los medios de comunicación agora y yá, si nun se enderecha'l paisaxe llingüísticu y toponímicu, si nun s'algama la oficialidá tantes vegaes rispida, tantes vegaes allampiada, tantes vegaes necesaria.

Acoyida

Estes pallabres vienén motivaes poles qu'acabamos de sentir al acoyer a un nueu miembru de l'Academia de la Llingua na persona del Dr. David Rivas Infante, defensor del asturianu dende l'alborecer de la vindicación llingüística. La so axustada llectura ha facemos pescanciar que magar

los avances seyan abondos la realidá entá ye testeronamente dura. Nun se trata de que mos preste emplegar l'asturianu nin de qu'a della xente-y dea por emplegar un vieyu idioma del pueblu; nun se trata d'una moda pasaxera, nin d'un espeyismu acesmáu nes fueyes de la hestoria; non, les coses son mui d'otra miente. Trátase, cenciellamente, d'un problema de drechos humanos. Hai persones reprimíes por cuenta la so manera de falar; hai persones burllaes pol so dicir asturiano; hai persones rechazaes por presentar escritos n'asturianu; hai asturianos y asturianas a los que se rebaxa por naguar pol emplegu del idioma nunes oposiciones; hai persones represaliaes nel so trabayu pola mor de la defensa que fexeron de la llingua del país. Eso sí ye grave. Nun ye una moda, nun ye una zuna, ye un drechu triáu, ye una ofensa ensin nome, ye un despreciu inxustificable, ye un niciu de que la democracia nun s'asitia llibremente ente nós.

Pero si necesario ye traer a l'alcordanza lo que ye realidá murnia de tolos díes, bien ta tamién qu'entendamos que la nuesa fala derruempes nueves estayes; asina ha entendese l'acoyida del nueu académicu, comu un intentu de venceyar la llingua a les destremaes especialidaes del saber científicu. Nel Prof. Rivas, economista, simbolizamos esa posibilidá al tiempu que facemos un brinde a tolos especialistas pa que, pasu ente pasu, inxerten l'emplegu del asturianu na so xera.

Un gran reblagu

Ganar nueves estayes afitando los llogros ye l'oxetivu que fai falta tener ente los güeyos. Toles iniciatives son poques y cualquiera d'elles, por curtia que paeza, ye bona pa encontrar y sofitar les más avanzaes y curioses. Un nueu cartel, un nueu artículu, una nueva sociedá de nome asturianu, un nueu nome de llugar al derechos fai que'l puxu del idioma resulte imparabile. Magar les clares llaceries y curties mires qu'a vegaes alcontramos, aliéndase un clima social favorable. Naide va ser a sapozar esta llingua si seguimos xuiciosamente na llucha entretexendo'l respetu y la reivindicación intelixente na rede de la sollerte conciencia asturiana.

Hai unos díes namás, el vienres 30 d'abril, llográbase una de les mayores metes poles que naguamos estos años. Refiérome a que la Xunta de Facultá de Filoloxía de la Universidá d'Uviéu, per una perllarga mayoría, apautábase pa ufiertar ente les sos especialidaes una nueva, la de Filoloxía Asturiana. Profesores, alumnos y personal alministrativu y de servicios facíen entrar pela puerta grande de los honores académicos la nuesa llingua, llimpia yá del tastu de desprestixu y del estru con que quixeron dalgunos enllordiala. Queden asina abiertes les sendes a una afayadiza dignificación del asturianu y a les posibilidaes del so deprendimientu científicu polos que darréu seguirán alantre faciéndola llegar a los nuegos rapazos y rapaces.

Ye verdá que dalgunes voces entamen a falar de que nun sedrá enxamás posible'l llogru porque la

Xunta de Gobiernu de la Universidá d'Uviéu, en comuña col Gobiernu Asturianu, ha dir a la escontra. Bien, el tiempu será testigu de qu'eso nun pue ser namás qu'un llevantu empobináu a anubrir les bones rellaciones ente la Universidá y el Gobiernu. Negámonos, de mano, a almitir que la obcecación s'allugue nun rector que dio pruebes de ser respetuosu. Y nun sedríamos a entender qu'un Gobiernu que'l mesmu 30 d'abril diz que vamos camín de la oficialidá, torgue los mandatós democráticos surdíos y favoreza conductes incalificables y la burla de les normes. Sedría difícil de xustificar, camentamos, negar políticamente lo que ye una xusta demanda universitaria. Nun s'entendería dir a la escontra de los sectores más dinámicos de la Universidá alliniándose con quien se representa namái a sí mesmu. ¿Quién aconsejará al derechos, la inmensa mayoría o quien ye modelu d'intransigencia antiasturiana? ¿A quién habrá que facer casu, a los que de mancomún fan un pautu universitariu y académicu o a quien con curtia coherencia científica camuda la opinión sobre la llingua ensin xustificar los nuevos presupuestos científicos en que s'enconta? ¿Quién ye socialmente respetable, los que calladamente fan el so trabayu o quien, ensin rubor, nagua una y otra vuelta por un premiu millonariu nuna Fundación de la que ye miembru y a cuyu patronatu pertenez?

Non, nidiamente non, nun ye posible que quiera ufiertásemos comu modelu de futuru y bonal convivencia lo que mos paecen conductes poco edificantes. Nun pue ser afayadizo que la Universidá, siempre naguando pol inxertamientu social, entre agora nuna llucha difícilmente xustificable y claramente esfronada colos intereses del pueblu asturianu. Dexemos yá y dafechu na cueva, zubbando les uñes de les sos vieyes glories y amoriando col so pasáu alloriadamente fechu falamos, a quien desconoz el respetu y les personales incapacidaes.

Les persones que mos esguedeyamos pola llingua diemos a lo llargo d'estos años muestres d'una paciencia que'arrebлага percima de toles posibles llendes enfotádomos nes instituciones y persones nelles inxeríes. Pero abúltamos que llegó'l momentu en que nun se pue xugar, una vegada más, cola nuesa bona voluntá. Poro, ye la hora d'esixir respetuosa pero afitadamente, que, darréu, la Xunta de Gobiernu de la Universidá dea'l preste a la especialidá de Filoloxía Asturiana y faiga'l trámite favorable talmente comu fixo ensin problema dalgún, na aprobación de los otros planes d'estudiu. Allargar les coses, dar nueves xides dilatorias o burocrátiques, camudar disposiciones o siguir otre vées d'aprobación entenderáse comu una provocación, comu una ofensa a los que trabayen ensin baturiciu y selemente, y comu un despreciu inxustificable al pueblu d'Asturies. Si daquién quier enllordiar les rellaciones, si daquién quier semar la crispación social onde namái hai bona voluntá y esfuerzu democráticu, qu'escueya esi camín pero que persepa la gravedá de lo que fai. Nesta tierra de Pelayu, el Cid nun gana batalles llueu de morrer y abenayá que se sabe que naidé ye más que naide comu nun seya na llimpieza de corazón.

Llamamientu a les fuerces asturianas

Aguardamos que les nueses pallabres seyan bien entendíes en tolos sectores de la nuesa sociedá. N' Asturias danse a les clares les condiciones pa dir alantre na recuperación de la llingua y de la cultura ensin medrana, col enfotu que provién d'una sociedá llibre. Asina facemos una invitación a toles organizaciones ciudadanes y polítiques pa que faigan propies les reivindicaciones asturianas. Les organizaciones asturianas nun tendríen que duldar un res nuna llucha ensin galdise pol país. Pero mesmamente les organizaciones que trespasen les nueses llendes territoriales habrán ver que nun habría nello contradición a vulgar pelo que fan n'otres fasteres del mesmu Estáu. IU defende'l gallegu, el vascu y el catalán nes comunidaes. El PP ye abanderáu del gallegu en Galicia y defende arreimamente'l catalán en Baleares. El PSOE lleva alantre la recuperación llingüística en Valencia. ¿Por qué esos partíos nun puen trabayar de mou asemeyáu n' Asturias? ¿Ye qu' Asturias merez-yos tan ruina opinión que nun val lluchar pola so identidá? ¿Ye que la defensa de lo asturiano entá se quier caltener nel requexu de lo impresentable? Non, yo quixera conveceme de que non, de que nun ye ési'l so allugamientu.

Nós olivamos porque s'encaren los problemes asturianos con tol puxu. Los problemes del paru son tamién los nuesos problemes. Los problemes del lleche y de la carne y de la pesca y de la reindustrialización y de la ecoloxía tamién son los problemes de nueso. Pero tamién de toos ye'l problema de la identidá coleutiva, de la llingua y de la cultura.

Pieslle

Si'l razonamientu ye xustu y equilibráu, asturianos y asturianos, allistaos en partíos o al marxe de la política activa, afondemos yá na llibertá sana de facer d' Asturias un país modernu y solidariu, respetuosu con toos porque se respeta a sí mesmu, atentu a los demás porque tamién pue ufiertar les sos ayalgues a los otros. Faigamos propies, entós, les enfotaes y sentíes pallabres de Fernán Coronas, aquel gran poeta al que tamién-y mancaben les esmoliciones nueses y naguaba porque la vieya llingua comu'l vieyu país con capital en Pravia, volviera a rellumar:

Volve del tou escuru escondideiru
pa fer en Pravia una foguera grande
que faiga escentellar l'augua del *regueiru*
ya encenda'l mar ya pa las islas mande
clarencias d'un amor desanubiertu
ya nesa llume toda Asturias ande.